

ביקורת בעיתונות העברית לדוח אור - ש. שמיר

הערות

דברי הביקורת בתקשורת לא סווגו על פי שכיחותם. יש כאלה החוזרים ונשנים וכאלה שהופעתם היא נדירה.

הטענות הביקורתיות ביותר הופיעו במקומונים ובבטאוונים הימניים של הדתיים-לאומיים (פחות בעתונות החרדית).

הרוב הגדול של המבקרים לא קראו את הדו"ח. יש אף המציינים זאת בראשית דבריהם אך אין זה מונע בעדם לקבוע מה יש בדו"ח ומה אין בו. יש מי שקבע בפתח ביקורתו החריפה כי "לא הרגיש צורך לטרוח לעיין בדו"ח".

הביקורת מסתמכת לעיתים על התקציר ולעיתים עוד יותר קרובות על אמרות כנף (בחלקן שגויות) שהפריחו דיווחי התקשורת.

הרוב הגדול של ההתייחסויות לוועדה ולדו"ח הוא שלילי. התקשורת הרבתה לראיין את הנפגעים מן הדו"ח (ופרקליטיהם) ואת המתנגדים לו פוליטית ואידיאולוגית. הפרשנויות הרציניות והשקולות מהוות מיעוט (רובן ב"הארץ").

בסיכום אפשר לקבוע כי לרוב הציבור אין תמונה נאמנה של המצוי בדו"ח.

הטענות

הקמת הוועדה

"הורתה ולידתה בחטא". הוקמה לצרכי הבחירות של ברק. היתה "אתנן זנותי" לערבים.

הוועדה מיותרת. לא היה צריך להקימה. לא היה שום לחץ ציבורי (קרי: יהודי) להקמתה.

מוטב היה להקים ועדת בדיקה או להשאיר החקירה למח"ש. למבקר המדינה.

לא על זאת צריך היה להקים ועדה אלא על הרג היהודים באנתפאדה. על אוסלו.

פגמים מבניים בוועדת החקירה

הוועדה חוקרת, מאשימה, ושופטת, ואין על פסיקתה ערעור. דבר כזה לא קיים בעולם, אף במדינות הנאורות ביותר.

אי אפשר יהיה לערער לבג"ץ "כי אור יישב גם שם".

הוועדה לא אמורה להסיק מסקנות ולהמליץ. לא אמורה לבקר הדרג המדיני.

ועדת החקירה אינה מכשיר הפותר בעיות. לא "פתרון קסם". יש שימוש יתר במכשיר זה.

צריך לשנות חוק ועדות החקירה. לבטל ועדות חקירה לגמרי. אלה גופים ל"מלחמות יהודים ביהודים".

ועדות מוקמות תמיד בהקשר פוליטי-מפלגתי.

החקירה של הוועדה

לא מעמיקה. שטחית. סילפה עובדות.

הכול "חוכמה שלאחר מעשה".

הוועדה הרחיבה תחומי חקירתה מעבר לכוונות הממשלה שמינתה אותה.

הוועדה היתה צריכה לחזור אחורה לתקופות של מפכ"לים וממשלות קודמות, לשורשי הבעיות.

עדים שיקרו לוועדה והוועדה לא התייחסה לכך.

שיקולים זרים

"ממסקנות הוועדה נודף ריח פוליטי".

הוועדה הושפעה מהתקשורת ומהאווירה הציבורית.

שאיפתה לקונסנזוס – מחשידה.

נזקי התמשכות עבודתה של הוועדה

בשל משך הזמן, פגה הרלבנטיות. רוב האישים כבר אינם מכהנים. הדו"ח "מיושן".

הטעון תיקון במשטרה כבר תוקן.

כיום כבר אי אפשר לחקור ביעילות. מח"ש כבר לא ימצא דבר.

פגמי הדו"ח

בדו"ח סתירות הגיוניות. אולי כתוצאה מחילוקי דעות פנימיים. צריך לערוך אותו מחדש.

תרגום לערבית

היה צריך לתרגם לערבית, במיוחד לאור דברי הוועדה על ההתייחסות הנדרשת לשפה הערבית.

הדו"ח: אינו מחדש

כל מה שנאמר על התנהלותו של ברק -- ידוע.

כל הנאמר על הקיפוח – ידוע.

הדו"ח לא חידש מאומה. חבל על הכסף הרב.

אופי המסקנות

פושרות. חסרות שיניים.

מתחמקות מלפגוע באחראים בדרג הגבוה.

הוועדה לא הבינה ששורש הבעיות הוא בתרבות הניהול הכושלת של מקבלי החלטות.

עליית שרון להר הבית

הוועדה היתה צריכה לחקור הנושא. זה הגורם לפרוץ המהומות.

אמנם עליית שרון קדמה לתקופת המנדט אבל הוועדה חקרה נושאים רבים מ-1998 וקודם.

חסרים בדו"ח

לא תוארה עצמת האירועים ואלימותם. "הוועדה לא חקרה כלל את את המהומות עצמם".

לא נזכר המניע הלאומני. לא נקבע במפורש שהם היו מרד לאומני.

לא תוארה ההסתה של אישי ציבור ערבים. "הוועדה התעלמה מהגידול המהיר בפעילות החתרנית ובהסתה נגד המדינה", "מגורמים כמו קיום עצרות ההמוניות באום אל-פחם בסיסמה אל-אקצה בסכנה".

לא נזכר הקשר של ההתפרעויות לאנתפאדה.

אין שום ביקורת על הצד הערבי.

הדו"ח לא הכיר בפעולתם המסורה והאמיצה של השוטרים שבלמו המהומות.

הדו"ח לא הזכיר היעדר מודיעין בזמן אמת.

גורמי המהומות

המהומות לא נבעו מהקיפוח, הן לא זעקה חברתית של מצוקה, אלא פרץ לאומני. היו פרץ אסלאמי: אל-אקסא. הן לא היו הפגנות בעד שוויון. זאת היתה "התקוממות פנימית".

הוועדה לא הבינה זאת או טשטשה במתכוון. "לא הצליחה לשים אצבעה על כך". "התעלמה לחלוטין מאחריות פורעי החוק".

הטיה לטובת הערבים

הדו"ח חותר לרצות הערבים. "פוזל לערבים". "מתחנף לערבים". "הוועדה נכנעה לערבים". "יעיגלה פינות" כדי לרצותם.

ההטיה נובעת מהרכב חד-צדדי של הוועדה: שופט "ליברלי-הומניסט", מזרחן "ערביסט" ושופט ערבי.

עסקו הרבה בהרוגים הערבים ורק עמוד וחצי להרוג היהודי. למעשה לא ניסו לאתר את האחראי להרג זה.

חברי הוועדה מרחמים "על אויביה האכזריים של מדינת ישראל". ההמלצה הנכונה צריכה להיות לגרשם מן הארץ.

אף ערבי לא נתבע בדו"ח לתת את הדין.

איך היה הדו"ח צריך להתייחס לערבים

ההתייחסות אליהם כ"אזרחים" היא תמוהה. הם אויבי עם ישראל.

ההתפרעויות ביטאו "תשוקת רצח ערבית אופיינית".

הוועדה הכשירה ההתפרעויות

הוועדה נתנה לגיטימציה למתפרעים. "קבעה סטנדרד שלערכים מותר להשתולל". הוועדה מחזיקה בדעה גלותית שליהודים אסור להתגונן.

לא הבינה חומרת ההתפרעויות וסכנותיהן. לא היתה ערה לחומרת הסיטואציה. הדו"ח יעודד את ההתפרצות הבאה.

הוועדה מציגה את המתפרעים כקרבנות ואת המשטרה כפושעים.

חקירת הוועדה מנעה מהמשטרה להעמיד את המתפרעים לדין.

טענות הוועדה לגבי קיפוח הערבים

הערבים אינם מקופחים. אינם מופלים לרעה. גרים בוילות ובארמונות.

אין לתת לערבים שוויון כי אינם מוכנים לשלם את המחיר החברתי. לא כדאי להשקיע בקידום כי אינם נאמנים למדינה.

הבעיה שלהם נובעת מזה שהם מולידים יותר מדי ילדים. הנשים שלהם לא עובדות.

היהודים הם המופלים לרעה.

הפרק על קיפוח המגזר הערבי הוא יצור כלאיים בין מאמר מדעי לבין פסק דין, ואינו עונה על הדרישות של אף אחד מהם.

ההמלצות לגבי המגזר הערבי

לוועדה לא היתה סמכות להיכנס לנושא.

ועדת חקירה אינה האכסניה המתאימה לדיון בנושא.

פגיעה באופיה היהודי של המדינה

הדו"ח מערער את אופיה היהודי של המדינה. חותר תחת אשיות המדינה הציונית.

תביעת השוויון שואפת לשים קץ לזהות היהודית של ישראל.

הנתק מהאנתפאדה בשטחים

חקר אירועי אוקטובר בישראל נעשה בתוך "בועה" המנותקת מההקשר הפלסטיני המלא.

יש צדקנות בחקירת הרג ה-13 בישראל שעה שבשטחים הורגים מאות. זו אותה ממשלה ואותו שלטון וההפרדה משקפת צביעות.

מקור הבעיה הוא בכיבוש, זה ימשיך להסעיר ערביי ישראל עד לפתרון.

לאחר התגברות האנתפאדה בשטחים הוועדה היתה צריכה להתפטר.

חוסר הבנה בעבודת משטרה

אין לוועדה כלים לחקירת הנושא. לא היה בוועדה מומחה לנושא. זאת בניגוד לוועדות חקירה קודמות. כמו "ניתוח חירורגי שמבצעים אנשים שאין להם כל קשר לרפואה".

בבתי המשפט ממנים במקרה כזה מומחה, הדבר לא נעשה בוועדה. לא נעזרה ביועץ.

נתק מן השטח

הוועדה מנותקת מן השטח. פועלת באולם ממוזג. במגדל שן. מאחורי קיר זכוכית. "אסטרונוטים".

"הם לא היו שם". לא ביקרו בשטח.

היעדר סמכות מוסרית

לוועדה אין זכות לחרוץ דין של שוטרים המגינים על המדינה. "מי שמכם?"

אין סמכות לביקורת "במצב מלחמה".

הפקרת המשטרה

התעלמו מפועלם של השוטרים שעמדו בפרץ, "בקו האש". "הגנו על המדינה". "סיכנו חייהם". פעולתם של השוטרים מנעה הרג רב ביהודים.

"סכין בגב המשטרה". "הוועדה ביזתה את מיטב אנשינו". הקריבה את השוטרים כשעיר לעזאזל. "השאירה את השוטרים מדממים על אם הדרך".

"אין לנו משטרה אחרת".

הוועדה הפקירה אותם. למרות הישגיה "המשטרה יצאה הרעה בסיפור". "הכל נגמר במשטרה".

השמצת המשטרה

הדו"ח אומר כי "כל המשטרה רואה את הערבים כאויב", "השוטרים נהגו כרמבואים". הדו"ח הגזים בעניין "תרבות השקר".

הוועדה מאשימה את המשטרה ברצח.

מספר ההרוגים סביר

יחסית לחמורת המאורעות, שהיו מרד לאומי, היו רק 13 הרוגים, ואין זה הרבה. למשטרה מגיע שבח שהצליחה לדכא המהומות ללא יותר הרוגים.

המשטרה היתה צריכה להשתמש באמצעים קשים עוד יותר. הפעילה פחות מדי כוח. היה מקום להשתמש באש חיה.

הקצינים צריכים להיות גאים בפקודת האש שנתנו.

לאור תיאורי הוועדה עצמה את ההתפרעויות הקשות, המשטרה היתה צודקת. המשטרה אכן מתייחסת לערבים כגורם עוין ובצדק: הם באמת גורם עוין.

מאז אירועי אוקטובר שורר שקט במגזר הערבי הודות ל-13 ההרוגים.

פגיעה בעבודת המשטרה ובביטחון

ההמלצות ימנעו מהשוטרים לפעול ביעילות. יפגעו בביטחון הלאומי. עוד צפויים לנו עימותים קשים. הוועדה שלחה מסר לשוטרים "אל תיחלצו לעזרת אזרחים מותקפים".

אסור "לסרס את המשטרה". צריך להשאיר בידיה את אמצעי הגומי והצלפים.

ההמלצות יעודדו תופעת "ראש קטן". שוטרים יהיו זקוקים לעורכי דין לצידם בשטח.

הביקורת על המשטרה תעודד העבריינים.

המוזהרים : ברק

ברק "יצא נקי". ההימנעות מהמלצות אישיות על ברק תמוהה. במיוחד לאור הביקורת בדו"ח. היה צריך להמליץ על העמדתו לדין. הוועדה סללה את דרכו חזרה לשלטון.

שוב שוחרר הדרג המדיני מאחריות. הוועדה "גילתה שפלות רוח כלפי ראש הממשלה." הוועדה היתה יכולה להישען על תקדימים של קביעת אחריות מיניסטריאלית.

הטענה שדינו שונה כי הוא נבחר שגויה כי רה"מ כבר אינו נבחר ישירות.

הביקורת על ברק לא מוצדקת כי ניהל את המשבר בשיקול דעת למופת.

המוזהרים : בן עמי

הוועדה החמירה שלא בצדק עם בן עמי.

הוועדה נהגה איפה ואיפה. החמירה עם בן עמי כדי לפצות על סובלנותה כלפי ברק.

בן עמי קרבן שוא. "שעיר לעזאזל". היה "טרף קל". התקשורת היתה נגדו.

הוקרב כדי לרצות את הערבים. לרצות את החבר הערבי בוועדה, לשמירת הקונסנזוס.

ההחמרה עימו נובעת מ"קוד לא ברור"; "ממקום אחר ולצורך אחר"; מהפליה עדתית.

הוועדה לא הבינה ששר בטחון פנים "אינו פילדמרשל", שאינו אחראי לעניינים מבצעיים.

סתירה בהמלצותיה: אם יש במשטרה תרבות שקר, מה אשמתו שלא היה מעודכן?

ההמלצה שלא יכהן שנית כשר לבטחון פנים – טפשית. נועדה רק להשפילו.

המוזהרים : וילק

הוועדה שגתה לגבי אחריותו.

הוא הכין את המשטרה כיאות. פעל נכון לגבי הגומי. לא ידע על הפעלת הצלפים.

המוזהרים : רון

הוועדה שיבשה הליכי חקירה. מסקנותיה טפשיות והזויות.

מסקנות הוועדה היו שגויות: לא צריך חפ"ק, השימוש בצלפים מוצדק,

רון מגיע צל"ש. "אליק הוא גיבור ישראל".

המוז'הרים : ולדמן

הוועדה שגתה : לא הוא נתן פקודת הירי, לא הוא קבע חקירה פנימית.

הוועדה לא הבינה המצב.

המוז'הרים : רייף

פעולתו היתה נכונה בהתאם לנסיבות. "מגיע לו צל"ש".

הוועדה לא חקרה נכון. לא מקצועית. התעלמה מעדויות סותרות, משקרי עדים.

סימנה אותו כקרובן. "התירה את דמו".

המוז'הרים : אישי הציבור הערבים

לא היתה כל הצדקה להימנעות הוועדה מלקבוע המלצות אישיות לאור ביקורתה החריפה כלפיהם. היה אפשר להמליץ, למשל, שסלאח לא ימלא יותר תפקידים ציבוריים. אין כל סיבה שחברי כנסת יהיו פטורים מהמלצה.

יצאו נקיים לצורך ריצוי החבר הערבי בוועדה, להצלת הקונסנזוס. שיקול מגונה.

הדבר יעודד אותם להמשיך בהסתות.

אחרים שהיו צריכים להיות מוז'הרים

סלומון – על אחריותו בגזרת משגב.

דיכטר – על כישלון בצפי.

אין המלצות מעשיות

הוועדה לא אמרה מה המשטרה כן אמורה לעשות, איך לטפל בהפרות סדר.

הוועדה לא מסבירה איך לבצע את המלצותיה.

ההעברה למח"ש

כיום מאוחר מדי. היה צריך לעשות זאת חודש-חודשיים אחר התחלת עבודת הוועדה. הקמת הוועדה בלמה את חקירתה של מח"ש בזמן אמת. חקירת מח"ש נועדה להיכשל.

אין אמון במח"ש. מסמסו החקירה במקרים קודמים של פגיעות המשטרה בערבים.

הנזק לדמות המדינה

הדו"ח מכתים את דמותה של המדינה. גורם נזק מדיני לישראל. משרת אנטי-ישראלים ומגביר האנטישמיות.

האישים המבוקרים ייחשפו להעמדה לדין בחו"ל.

ישראל נתנה סטירת לחי למלחמה בטרור האסלאמי בעולם.

תוצאות שליליות

הדו"ח יחולל מחול שדים. פותח פתח לתביעות כספיות כבדות.
ההמלצות בין כה לא יבוצעו, על כן לא היה צריך את הוועדה.
הדו"ח יישכח במהרה. מעטים יקראוהו, אפילו לא ראש הממשלה.
מאחר שהמלצות לא יבוצעו, התוצאה תהיה זילות ועדות החקירה. הניסיון השלילי עם ועדה זו ירתיע מלהקים ועדות בעתיד. "יותר לא יהיו ועדות חקירה".
התוצאה תהיה זילות המשפט. בשני המגזרים פחת האמון במערכת המשפטית. הוועדה פגעה במעמדו של השופט.

שיכוך מתחים

הוועדה לא שיככה את המתרחשות אלא להיפך, הגבירה אותן.
השטע היהודי-ערבי לא הצטמצם אלא התרחב.
לא נפתח דף חדש.